

V B
9 (L) 195
MIRDZA LEBEDJEV-VIGNERS

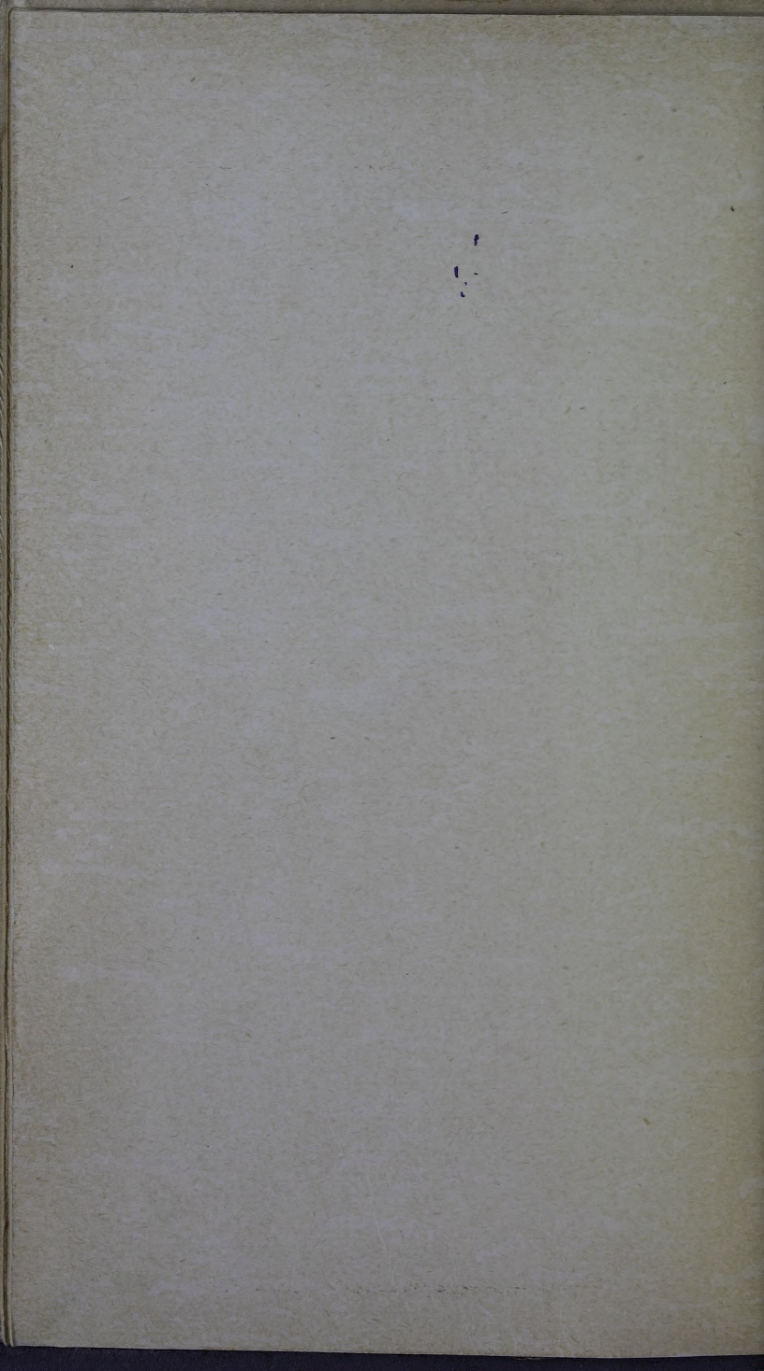
FRIDRICHS BRIEDIS

MAZAS ATMIŅAS

RIGĀ, 1929

DOC. SIMAŅA LEBEDJEVA IZDEVUMS

1877

1877

1877

Fr. Briedis

B
(L) 195

195

lebedjeva-Vignere, M.
MIRDZA LEBEDJEV-VIGNERS

010235

FRIDRICHS BRIEDIS

MAZAS ATMIŅAS

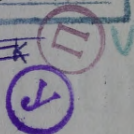

RĪGĀ, 1929

DOC. SĪMAŅA LEBEDJEVA IZDEVUMS

L. V. R.
In. 226010.

~~Sf. 19725K~~

1931. ADI

Jau kopš vairākiem gadiem klajā nākusi grāmatiņa par pulkvedi Fridrichu Briedi, mazs atmiņu krājums.

Nupat viņu pārlasīju. Klusas skumjas zogās sirdī. Tik dzīvi tēlojas Briedis gara acu priekšā, it kā tikai dažas nedēļas būtu pagājušas, kad pēdējo reizi viņu redzēju.

Dažas nedēļas!

Brīnišķīgas ir mūsu atmiņu rotaļas. Aizvijas gadi, veselās gadu virknes. Viņiem līdz aizvijas mūžībā sendienu pārdzīvojumu un izjūtu atskaņas. Daudzas no viņām, liekas, nekad vairs neatgriezīsies, vai arī būs vairs tikai miglaini nojaušamas.

Bet skat, te jau mūs skauj pagātnes mīkstie spārni. Reālā tiešamība zūd, un atkal mēs dzīvojam sendienu atgaitās.

Uz mirkli aizveru acis: tā labāk šķietas atmiņu pavedieni, mezglojas, savijas brīnišķīgi spilgtās ainās.

1916. gads. Pēterpils. Divas nelielas istabiņas kāda Vasilija salas trešās līnijas nama otrajā sētā. Istabiņas mūsu.

Silta, saulaina maija diena. Tik saulaina, ka pat pie mums, kas mitinamies aiz divkārtīgām mūru sienām, visur gulstas spilgti-dzelteni staru vaiņagi.

Mūsu mazais „bēgļu mitekļis“ šai dzintarainā gaismā izskatas skaists, uz pirmā acu uzmetiena pat diezgan grezns: sienas no vienas vietas nokārtas gleznām, koncertu vaiņagiem.

Bet kad tuvāk ieskatas: ne lāga galdu, ne krēslu, nedz gultu. Viņu vietā vecas kastes, raibiem audumiem pārsegtas.

Šodien svinīga diena. Gaidam ierodamies no Rīgas frontes atbraukušo kapitanu Fridrichu Briedi.

Mūs apciemot viņš bija solījis, kad mana māte pēc sava jubilejas koncerta Rīgā, viņu, ievainotu, apciemoja I. apvienotā latviešu strēlnieku bataljonu lazaretē.

Vēsts par kapitana Brieža ierašanos Pēterpilī zibeņātrumā izplatījās galvas pilsētas latviešu kolonijā.

Kapitans Fridrichs Briedis! Legendas vijās ap šo vārdu.

Man bija grūti ticēt, ka viņš, šis slavu vītņu greznotais, simtkārtīgi daudzīnātais un cildinātais latviešu varonis, uzmeklēs mūs, kāda Vasilija salas nama otrajā sētā!

Bet Briedis tomēr atnāca. Un savādi. Viņa pirmais apciemojums iekrita brīdī, kad mēs visas uz īsu brītiņu bijām izgājušas.

Mājās pārnākušas, atradām durvīs iespraustu zīmīti ar sarkanu zīmuli rakstītu: tur bija sveiciens, rakstītāja adrese, tālruņa numurs un paraksts, „kap. Briedis“.

Kad pārsteiguma stulbums bija pārgājis, es vēl ilgi raudzījos glītajos burtos.

Žigli steidzos pie paziņām, kur allaž vajadzības gadījumā varējām tālruni lietot.

Skrēju tecīnus vien, tecīnus vien, kā jau jauns meitens, kam sirds vilpo bažās un priekā.

Paša Brieža vēl nebiju redzējusi, tikai ģimenes.

„Kāda gan viņam balss? Laikam gan tāda parupja, strauja, mazliet aizsmakusi, kā jau kareivim.“

Tālruņa savienojumu dabūjusi, izdzirdēju mīkstu, mierīgu balsi. Runāja pats Briedis.

Viņš solījās atnākt nākošās dienas pievakarē.

■

Pienācis norunātais laiks. Tūliņ viņam jāierodas, mūsu gaidītam viesim.

Viss uzposts, rūpīgi iztīrīts.

Zvans. Un priekšnamā atskan pazīstamā vijīgā balss.

Briedis atnācis.

Sasveicinamies sirsniņi, kā seni pazīstami. Tomēr apzinos, ka savās iedomās esmu mazliet

vīlusies: pirmā mirklī Briedī neko „varonīgu“ neatrodu. Es biju domājusi viņu ļoti liela auguma, bramanīgu un plecīgu esam, tumšu norūdītu kareivja seju.

Bet Briedis vidēja auguma, jauneklīgi-slaids, elastīgām kustībām, lielām, skaistām gaišpelēkām acīm, kas prot smaidīt bērna smaidu.

Briedim gludi skūta galva un seja. Viņš no sava bīstamā žokļa kaula ievainojuma nav vēl gluži atveseļojies, un koši-baltais pārsējums padara viņa nopietnos un stingros sejas pantus maigus.

Valodā un žestos no iedomības, bravūras un pašlepnuma — ne vēsts. Viņu vietā — vienkāršība un sirsnība.

Stāsta, ka rokās allaž izteiksmīgi izpaužas daļa cilvēka personības. Paslepšus vēroju Brieža rokas. Tās slaidas, reti daiļi veidotas; viņu kustības mierīgas, nosvērtas, ļoti noteiktas. Tās pieder cilvēkam ar pastāvīgu gara līdzsvaru, cilvēkam, kas prot valdīt pār citiem un pār sevi.

Tāds pirmais iespaids, ko guvu no Brieža.

Bet vēlāk, viņu biežāk satiekot, vēroju, kā brīžam mainas viņa sejas izteiksme. Acu skats top tēraudains, dzidri-dzidrs un tomēr neizdibināms. Tas tad, kad Briedis kavējas savā vientuļā domu un pārvērtību pasaulē.

Ap lūpām cieta, mazliet skumja līnija, un gaišās acis te caururbjoši veņas sarunas biedrī, te visiem un visam gaļām raugas kur tālu prom.

Par sevi un savu darbu Briedis šovakar runā atturīgi. Ieminas tikai, ka ar lielu nepacietību gaidīšot brīdi, kad viņš varēsot atgriesties frontē. Bušot gan vēl mazs laiciņš jāpaciešas ievainojuma dēļ. Vainas sadzišanas gaitas esot gausākas un komplicētākas, nekā ārsti sākumā domājuši, un arī tagad vēl ēdot no vainotā žokļa kaula šad un tad atdaloties sīkas kaula drumslas. Nu, galu galā neesot jau vērts daudz par to runāt. Gan jau galvas pilsētas ārsti arī savu darbu veikšot uz to sekmīgāko, un viņš drīz varēsot Pēterpili atstāt.

Un veselības uzlabošanas dēļ, viņam jau laikam nenākšoties vairs šurp atgriesties, jo viņš pilnīgi pārliecināts, ka vācu lode viņu vairs vārīgi neķeršot.

Valodas ņem citu virzienu. Viņu temats nu — māksla, muzika.

Briedis mīl dziesmas. Vismīļākas viņam tautas dziesmas.

„Visiem rozēs dārzā ziedē“, viņš klusi pie sevis dūngot, kad valodas uz mirkli apklusušas. Tad pēkšņi aprauj meldiju.

Briedis jautrs, omulīgs, atjautīgs.

Bet kad mana māte dzied tautas dziesmas, kara dziesmas, viņš nekustēdamies sēd improvizētā dīvana stūrī, raibajos spilvenos. Divas gaišas acis sapņaini raugas vakara krēslā.

Pēkšņi mūsu viesis pieceļas. Viņam jāsteidzas uz mājām, jāgatavojas kādam savam priekš-

lasījūmam, domātam Pēterpils krievu kara aprindām.

Acīs zudis sapņainais maigums. Mūsu priekšā atkal kaņavīrs, kam darbs un pienākums pirmā vietā.

Briedis ātri atvadās un aiziet.

Kādu nedēļu vēlāk mēs ar māti esam Muzikalā dramā. Starpbrīdī zāli atstājot, ieraugam Briedi netālu no skatuves stāvam. Viņš nav viens: tam apkārt krievu virsnieki, pa lielākai daļai bārdaiņi pulkveži, vecāki ģenerāļi. Klāt arvien vēl pienāk citi virsnieki, iepazīstas ar latviešu kapitanu, tam sirsnīgi krata roku.

Tur, lūk, viņš stāv, jauns, zaļoksnis, daudzo virsnieku vidū. Apbrīnots, cildināts un, kas zin, varbūt arī apskausts. Tur stāv viņš, mūsu tautas varonis, balti pārsietu galvu, savā mazliet apdilušā iebrūnganā virsnieka tērpā, balto Jura ordeni pie krūtīm.

Arī tagad Brieža izturēšanās kā arvien: cēli-vienkārša.

Tādu viņu vērojam arī kādā lielā latviešu izrīkojumā Pēterpils Domes telpās. Tur Briedis kļūst par visu klātesošo tautiešu vētrainas ovācijas iemeslu.

Viņu — Briedi, mūsu dzimtenes drošsirdīgo, aizstāvi, latviešu strēlnieku varonības simbolu, sumina, cildina. Viņu apstāj vesels ļauzu mūris. Viņu jautā. Daudzi, asarām acīs, spiež

viņa roku — — — Kur vien viņš pagriežas, — visur pretīm staro acis. Sirsnībā, sajūsmā, pateicībā un savas nacionalās apziņas lepnumā.

Un ar to pašu, arvien visās savas dzīves noskaņās sev piemītošu mieru un vienkāršību, Briedis saņem sveicienus, sajūsmas apliecības, atbild uz daudzajiem jautājumiem pacietīgi, nemāksloti-laipti un sirsnīgi.

Bet viņu grib redzēt visi, šeit sanākušie. Viņu lūdz uz estradi balvas saņemšanai. Nē, nē, to gan viņš negribētu. No tāda pārāk oficiāla suminājuma viņš visai labprāt izvairītos.

Dāmas gluži bēdīgas. Viss tak sagatavots. Beidzot Briedi tomēr pierunā, un viņš parādas uz skatuves vētrainiem aplausiem atskanot. Kluss un mazliet pietvīcis.

Kāda dāma, latviešu tautas apgērbā, tam pasniedz mazu balvu un sarkanus ziedus vietējo draugu un cienītāju vārdā.

Īsos skaidros vārdos Briedis pateicas par sirsnīgo suminājumu, to attiecinādams nevis uz sevi vien, bet arī uz visiem latviešu zemes aizstāvjiem, varonīgiem latviešu strēlniekiem. Tad viegli paklanas pret publiku un steidzīgi atstāj estradi.

Kādu dienu Briedis mūs atkal apciemo. Pie mums viņš iepazīstas ar tēlnieku Burkardu Dzeni. Ieradušies vēl citi viesi — dažas latviešu ģimenes, mūsu Pēterpils draugi.

Dzīvās sarunās nemanot rit stundas. Valodas — viens vienīgs gara liesmojums.

Visus klātesošos saista ciešas, neredzamas saites: domas par mocekli-dzimteni, domas par mocekļiem-varoņiem, tāļajiem tautas bāliņiem, kas upuŗu dziņas dzīti „uz ežiņas galvu“ liek, savas sentēvu zemes labā.

Un viens no visdrošsirdīgākiem, visdiženākiem un vispašaizliedzīgākiem tautas dēliem sēd tepat mūsu vidū, karstu cīņu līdzdalībnieks, spīdošu uzvaru un varonīgas nāves daudzkārtējs liecinieks — latvieša līdumnieka dēls, leģendarais kapitans Briedis.

Viņš atnācis pie mums, kā sveiciens no tālās un neaizsniedzamās dzimtenes, no visiem tiem, kas mums tur tuvi un mīļi.

Un liekas, ka sev līdz atnesis viņš dvēsmu no Latvijas druvām, mežiem un zilajām grāvām.

Tādēļ viņš mums divkārt mīļš.

Īsi pirms promiešanas Dzenis ar Briedi uzsāk sarunu par tēlniecību, un ar sirsnīgu prieku tēlnieks kaŗavīram izrāda un izskaidro dažus elementārus veidošanas paņēmienu. Viņus viegli parādīt, jo istabas stūrī uz koka paaugstinājuma stāv apsegta māla kopīņa. No viņas Dzenis saudzīgi atsedz vairākkārt saliktus mitrus lupatus, un klātesošo skatiem veŗas tēlnieka iesāktais darbs: latvieŗu žēlsirdīgās māsas mālos veidotais krūŗu tēls.

Briedis paskatas veidojumā, tad manī un pasmaida.

„Māsiņ, tā jau jūs!“

Dzeņa acis iedzirkstas. Aiz viņām nojaušams kāds svarīgs nodoms.

„Kā redziet, te veidoju latviešu žēlsirdīgo māsu. Bet man gribētos veidot arī latviešu varoni.“ Tad mirkli Briedī pētoši nolūkojies: „Sakiet, kapitana kungs, jūs taču neatteiktos man kādas reizes pozēt, tagad, kamēr vēl neesat Pēterpili atstājuši. Diezin, kad vēl mums būs lemts tikties.“

Šāds jautājums Briedim nāk negaidīts.

Labi, viņš par to lietu pārdomāšot. Laika gan esot maz, un darba daudz.

Šo jautājumu cilā vēl vairākas reizes. Beidzot Brieža atbilde skan piekrītoši.

Norunā pirmā seansa dienu un stundu. Tāpat arī darba vietu: tā būs pie mums.

Nu Briedis nav vairs rets viesis mūsu mājās.

„Kas gan jums tur par noslēpumainām, lupatām apsegtām piramidēm, Vīgner-Grīnberg kundze,“ visi, pie mums mālu kopiņas pirmo reizi ieraugot, jautā.

■

Pirms pirmā seansa Dzenim jānolemj, kā Briedi veidot, — viņa karavīra cepurē, vai bez tās. Beidzot nolemj, ka cepure jāatstāj jo arī viņai vēsturiska nozīme: līdz ar savu valkātāju tā daudzkārt bijusi kauju ugunīs, un vācu lodes viņā ieplēsušas caurumiņus.

Dzenis strādā ar sev piemītošu aizrautību, brīžiem nopietns, brīžiem smaidošs. Iedvesme viņu neatstāj. Abi iesāktie darbi „Varonis“ un „Māsa“ tam mīļi. Laika maz. Jāsteidzas. Kas zin, cik ilgi Briedim lemts vēl Pēterpilī uz-
turēties.

„Māsiņ, spēlejiēt kautko,“ dažreiz seansa laikā man Briedis uzsauc. Labprāt šo lūgumu izpildu. Bet vēl labprātāk sēdu klusi dīvana stūrī, vēroju intensīvo radīšanas darbu, klausos abu vīru, tēlnieka un modeļa sarunās.

Brīžiem valodu ritums straujš. Bet tad, kad darba sajūsma liesmaini skauj tēlnieku, tas strādā klusēdams, vienos kreklos nometies. Kustības vingras, straujas.

Briedis stāv savā pozā sastindzis. Arī viņš klusē. Viņš domā savu domu. Acis raugas kaut kur tālē, uz lūpām viegls, gandrīz nemanāms smaids. Ir mirkļi, kad savādi stari iemirdzas Brieža gaišpelēkās acīs. Tie — ilgu stari. Tos varbūt rada domas par veikto un veicamo darbu tur, frontē, kur braši, garā moši zēni gaida savu virsnieku-iedvesmotāju — — —

Tēlnieka darbs veicas. Ar interesi arī pats modelis noskatas, kā no vienkāršas zaļganpelēkas mālu kaudzītes veidojas cilvēka, viņa, Brieža attēls. Nopriecājas, ka vienīgie daiki pie lipināšanas, tēlnieka desmit pirksti un maza koka lāpstīņa.

■

Kādu dienu veidojumu skatīt atnāk tēlnieka kundze ar mazo dēliņu Jāni. Tas neskaitāmas reizes bija pieaugušos dzirdējis lasam un runājam par kapitanu Briedi, un nu viņš, tāpat kā es nesenās dienās, degtin deg pats savām acīm skatīt varoni.

Uztraukumā un gaidās mirdzošām acīm mazais zēns ieskrien istabā, kur strādā viņa tēvs, un stāv Briedis.

Ieskrien un apstājas. Actiņas — divas lielas gaišas jautājumu zīmes.

„Mamiņ, kuj vajonim zobens un flinte? Kuj viņam jevolvejs un pieši? Vai tāds ij vajonis??“

Vilšanās skan sīkā balstiņā, un apmulsis un neapmierināts mazais zēns raugas pieaugušos, kas visi, nez kādēļ, tik ļoti smeļ.

Bet tikko Briedis uzsāk sarunas ar mazo, tas vairs acis nenolaiž no kaņavīra. Pēc dažiem mirkļiem mazais cietoksnis ieņemts.

„Es šodien sajunājos ar vajoni Briedi,“ mazais vēlāk visiem, ko vien saticis, lepni stāstījis.

■

„Cilvēka gribai jābūt nelokamai, tēraudainiecietai. Iedvesmot otru cilvēku, vai ļaužu masu, to iegūt grūtākam darbam, sev līdzīgi raut, kaut arī nāvē, spēj vienīgi tas, kam iekšējs spēks, gribas spēks — gaiša liesma; kas kā brīnišķīgi veikls koklētājs visā pilnībā pārvalda savas kokles, savas būtnes stīgas.

Šo dzīves gudrību mēs visi pazīstam. Bet ne arvien mēs viņai sekojam.

Mums jāgrib. Mums jāpūlas. Tomēr bieži mēs gribēt neprotam, pūliņu baidāmies.

Bet ko gan visu nerasniedz cilvēks, kas grib!

Spilgtus piemērus mēs smeļam no fanatisku reliģisku meklētāju — asketu dzīves. Brīnumus mums rāda indiešu jogi, kas savu mākslu gribas attīstīšanā noveduši līdz pasakainiem augstumiem. Šo cilvēku garīgais „es“ pārvēršas par viņu gribas absolūti paklausīgu instrumentu. Tikpat disciplinēts ir arī viņu ķermenis: tas gribas pavēles izpildot, kļūst vai nu pārdabīgi atsaucīgs, vai arī letargiski-nejūtīgs pret ikkatru ārēju iedarbību.“

Klusi, bet noteikti skan Brieža balss. Seanss jau beidzies, un mēs visi sēdam pie pusdienas galda.

„Mums jāpārvar sevi. Tad atbrīvoti, ar smaidu uz lūpām varēsīm pārvarēt tos šķēršļus un pārbaudījumus, ko mums tik bagātīgi mūsu dzīves gaitās sagādā liktenis.

Būsim stipri un brīvi. Tad arī nāves nebūs.“

Tas, ko Briedis saka, nav nekas jauns un īpatnējs. To mēs visi savā laikā esam dzirdējuši. Un tomēr viņa mutē šiem vienkāršiem vārdiem piemīt savāds spēks. Viņi pārlicina. Jo dziļa pārlicība viņus radījusi.

Un patiesi, visur un arvien, Briedis sevi tura stingros grožos. Lielus, grūtus darbus

veicot, vai arī savas dzīves mazāk svarīgos izpaudumos, viņš neatlaidīgi strādā pie savas garīgās un fiziskās būtnes izkopšanas un norūdīšanas. Viņš dziļi saprot arī pašsugestijas nozīmi.

„Grūtumu nav. Tie visi pārvarāmi.“

„Sāpju nav. Tās nedrīkst būt.“

Bieži, pēc darba pie mums kopīgas maltītes ieturot, vērojam, ka Briedis arvien ēd ar tiem zobiem, kuņģi atrodas ievainotā žokļa pusē. Vaina vēl arvien nav pilnīgi sadzījusi, un ikkatrs, lai arī viegls pieskāriens, viņā rada skaudras sāpes.

„Sāpes nedrīkst būt,“ saka Briedis, un smiedamies, kā nerātns zēns, vienu aci piemi-dzis, viņš paslepšus man rāda jaunu „trofeju“, savu žokļa kaula mazu drumsliņu, kas nupat pie gremošanas atdalījusies.

■

Dienās, kad Briedis paliek pie mums uz pusdienu, mana māte gaļas ēdienus negatavo, jo no viņiem mūsu viesis allaž atsakas. Nevis tādēļ, ka tie viņam negaršotu, nē. Viņš gaļu ēd tikpat labprāt, kā lielākā daļa ļaužu, kas pie viņas no bērnu dienām pieradusi.

„Tagad vasaras laiks. Grūtu fizisku darbu es nestrādāju, tādēļ nav lietderīgi baudīt tik smagus un treknus ēdienus. Tie mani nogurdinās, notrulinās manus prātus. Vismaz uz dažām stundām.“ Tā saka Briedis.

Arī no kafijas, vīna un tējas viņš kātegoriski izvairas. To vietā viņš izlūdzas glāzi tīra, auksta ūdens.

Dzidro valgmi maziem malkiem baudot, uz dīvana ērti atsēdies, „brālītis“ mums stāsta brīnišķīgas lietas: par saviem plāniem nākotnei, par piedzīvojumiem frontē.

Nedaudziem vārdiem, bet dzīvi, spilgti un ne bez humora Briedis tēlo, kā viņš gājis izlūkos vācu aizmugurē, pārgērbies par leišu zemnieciņu. Viņš bijis neskūts, brillēm uz acīm, uz pakauša mezgliņā sasietu lakatiņu zem cepures.

„Un acu izteiksmi es centos padarīt pēc iespējas dumju un vientiesīgu, lūk šādu,“ saka Briedis, un gaišās acis sastingst vientiesīgā izbrīnā.

„Bet vai tad jūsu rokas nenodeva jūsu nepiederību pie zemnieku šķiras?“ kāds no mums ievaicājas.

„Ak, nē. Tās bija nosmulētas un briesmīgi netīras. Man līdzās ratos sēdēja pavadonis, kas prata runāt leitiski. Mēs pārdevām bumbierus. Lai sapirktos, mūs apstāja vesels bars vācu kareivju, un pēc viņu uzpleciem es vēroju, kādas ienaidnieku kara spēka daļas šeit atrodas.

Par šo pašu pārdrošo gājienu, varoņa krūtis grezno baltais Jura ordens.

■

Vaļas brīžos Briedis nododas lasīšanai. Izņemot kara mākslas literatūru, viņu dzīvi interesē arī reliģiski-filozofiska satura grāmatas.

Reiz pašķirstīju grāmatu, ko viņš bij sev līdzi atnesis. Tas bija kāds filozofisks apcerējums par indiešu Rama Krišnu.

Tēlnieks Dzenis strādā nenoguris. Vēl nedēļa, un pirmais darba posms — attēls mālā būs pabeigts. Beigsies seansi un tamlīdz arī mūsu „brālīša“ biezā ierašanās mūsmājā. Nākošā darba posmā — pie attēla noliešanas ģipsā, Brieža klātbūtne modeļa lomā vairs nebūs vajadzīga.

Briedis cer drīzumā atstāt Pēterpili. Viņš neapmierināts, mazliet nemierīgs. Viņā, lai gan kā arvien nosvērtā, nojaušams nervu spraigums. Apnikušas vienmuļīgās dienas tāļās frontes aizmugurē. Visa viņa būtne tiecas pēc intensīva darba.

Arī mēs domājam drīz vien izbeigt savas bēgļu gaitas Pēterpilī un atgriesties dzimtenē. Vismaz uz vasaras mēnešiem. Izgaisušas bailes par Rīgas krišanu ienaidnieku rokās.

„Kapitana kungs, ko jūs domājiet iesākt pēc kara beigām?“ kādu dienu tēlnieks pēkšņi ievaicājas.

„Apceļošu visu pasauli.“ Braši un jautri skan atbilde. Liekas, ka šo jautājumu Briedis ne vienu reizi vien domās apsvēris.

„Došos uz Indiju. Tā mana ilgu zeme.“

Saule mūs apber zeltainiem gredzeniem. Pa atvērtajiem logiem istabā plūst silta vasaras vēsma, kreimeņu smaržas piesātināta, nezināmu brīnišķīgu jausmu un savādu ilgu pilna. Tā tiksmainīgi glāsta mūsu vaigus, ļauj sirdij viļņot vieglā ritmā.

Nākotne liekas gaišos plīvuros tīta. Mērķi vieglāk sasniedzami, nodomi vieglāk realizējami.

Briedis runā klusiem atņēmieniem.

Beigsies karš. Tad viņš, Briedis, domājot savas zināšanas, savus spēkus un enerģiju ziedot jaunatnes, Latvijas jaunatnes audzināšanai. Viņa dzīves uzdevums gaišās miera dienās — gādāt par priekšzīmīgu, plašas mērauklas parauga mācības iestādi ar internātu, kas visā pilnībā atbilstu jaunatnes audzināšanas visstingrākām un visnopietnākām garīgām, morāliskām un higiēniskām prasībām.

Daudz vērības viņš piegriezīs fiziskai audzināšanai: mens sana in corpore sano. Iestādes devīze būs: darbs un atturība.

Un šeit Latvijas jaunā paaudze izveidosies par ļaudīm ar „tēraudainu gribu,“ garā moši un attīstīti, savās zināšanās stipri, etiski augsti stāvoši, spartaniski norūdīti.

„Uz priekšu, uz priekšu, pilnībai pretim. Līdz pat pēdējam elpas vilcienam. Nekas, ka neskatoties uz mūsu cenšanām, mēs šīs pasaules gaitās bieži nerasniedzam sprauto mērķi. Man šķiet, ka pilnīgāki kļūsim aiz kapa malas,

aizsaulē. Līdz ar nāvi mūsu nemirstīgā dvēsele gūs jaunu iemiesojumu, pilnīgāku par atstāto, un ikkatra jauna dzīve, lai tā būtu še, vai arī uz kādas citas planētas, mūs pakāpeniski vedīs absolūtai pilnībai pretīm.“

■

Vēl vienu reizi Briedis atnāk. Uz pēdējo seansu. Tai pašā dienā arī mēs atstājam Pēterpili, lai dotos uz dzimteni, atstādami mūsu dzīvoklīti pagaidām tēlnieka un viņa kundzes rīcībā.

Istaba un priekšnams piekļauts saiņiem, un mēs traucam no istabas virtuvē un atpakaļ, vēl arvien ko kārtodamas un novākdamas.

Jāsteidzas. Līdz vilcienam maz laika.

Tēlnieks beidz savu darbu. Šad un tad abi ar Briedi nolūkojas mūsu trauksmē. Atskan jautras piezīmes. Visi esam ceļa jūtīs. Drīz vien tiksīmies dzimtenē. Pienāks gaiši brīži: uzvara, miers.

Šķīramies jautri, gandrīz bezbēdīgi. Mums visiem pie krūtīm pa sarkanam rožu ziedam.

Apakšā, otro sētu atstājot, vēl reiz paveļos mūsu plaši atvērtajos logos. Tur stāv tēlnieks un Briedis, un noskatas mums pakaļ. Silts saules stars rotajas smaidos un sārtos ziedos — —

■

Kādas nedēļas vēlāk, kad esam jau Siguldā, pie mums uz dažām stundām iegriežas Briedis. Ceļā no Pēterpils uz fronti.

Viņš nopietns, sevī vēries, tēraudainu skatu.

Vai tā gaidamā darba smagās atbildības apziņa, vai kāda tumša nojauta, kas atvīd nopietnā sejā? Kas to lai zin.

Pēc šī apciemojuma Briedi vairs netiku redzējusi.

■

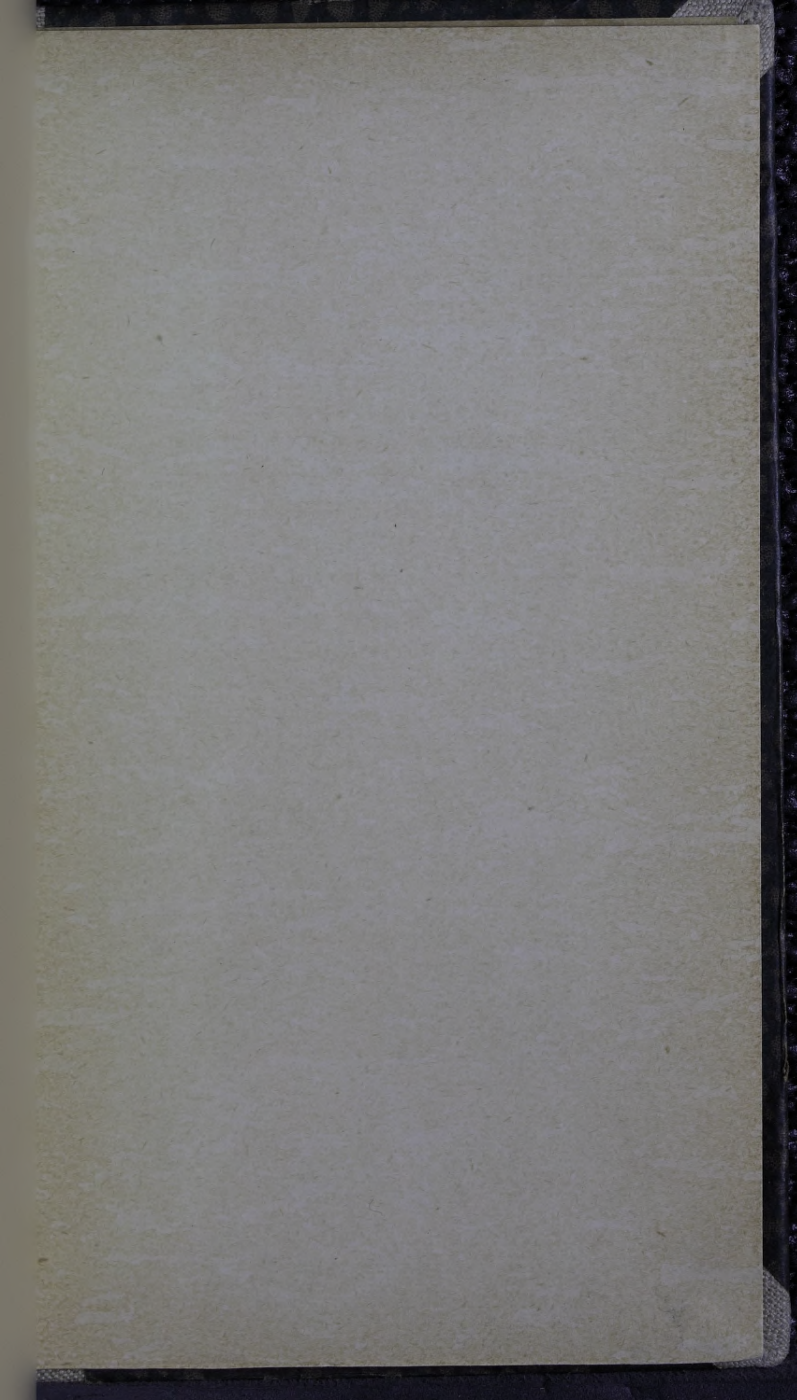
Mālā lipinātie „Varoņa“ un „Māsas“ krūšu tēli tūlī pēc viņu pabeigšanas tika nolieti gipsā. Viņus marmorā cirst tēlnieks bija nodomājis dzimtenē.

Bet tikai 1918. gada augustā tēlniekam Dzenim un viņa ģimenei beidzot izdevās nokļūt Latvijā. Abu savu darbu nosūtīšanu viņš uzticēja savam draugam. Tie arī drīz tika nosūtīti, rūpīgi iesaiņoti, kastēs salikti.

Bet Latviju viņi neredzēja. Toreiz Krievijas valsts iestādēs valdīja chaotiska nekārtība, un tā gadījās, ka abi veidojumi aizmaldījās uz Maskavu, kur viņu pēdas vairs nevarēja uziet.

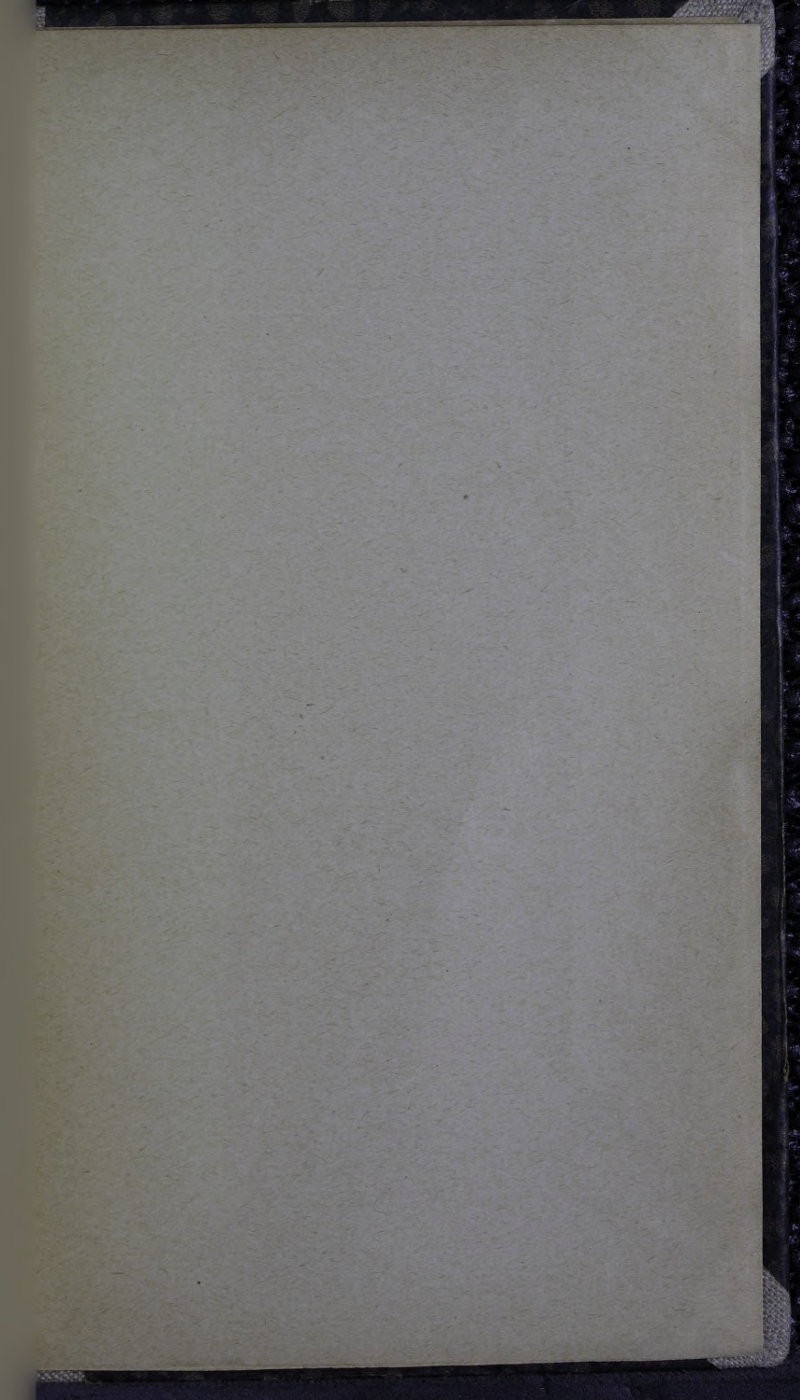
Tā zudis vērtīgs mākslas darbs. Un tam līdzī zudusi vērtīga piemiņa no mūsu tautas varoņa, „bāliņa ar gaišām acīm, gaišo prātu un gaišo dvēseli.“

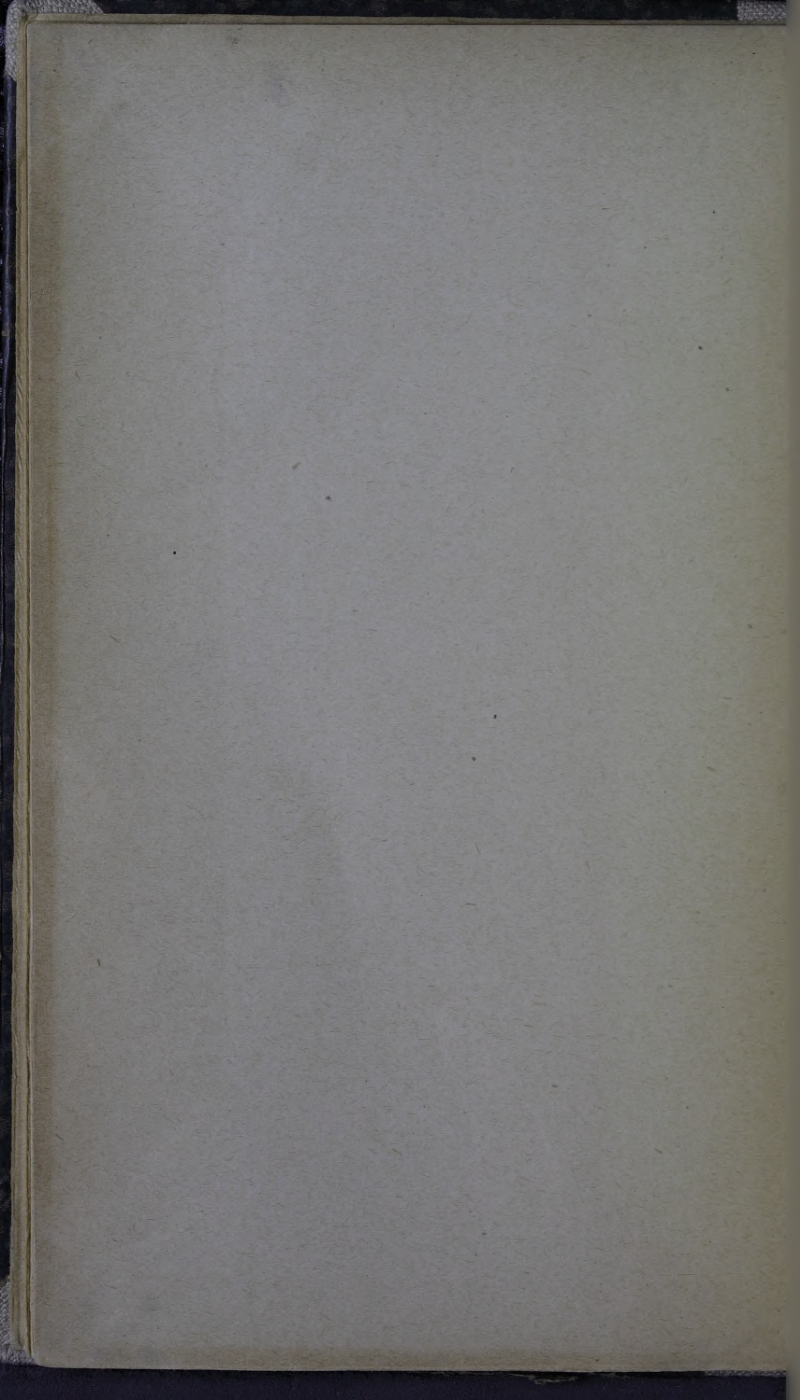

L 8612

26 APR 1929

5-50

L-30

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309054913

car. 1